

Een draaikolk van slechtheid

Jeugdtheater. Mieja Hollevoet bewerkt Shakespeare voor kinderen, al is „Zwijnen! Titus Andronicus” geen stuk voor gevoelige zieltjes.

Van onze medewerker Mark Cloostermans

BRUSSEL. Waar komt toch dat fabeltje vandaan dat *Titus Andronicus* Shakespeares slechtste stuk is? De vele bewerkingen ervan bewijzen dat er wel degelijk iets mee aan te vangen is. De bewerking van Dood Paard? Fijn. De verfilming van Julie Taymor met Anthony Hopkins als de oude Romeinse legergeneraal Titus? Een uitstekende film. Niemand minder dan Botho Strauss publiceerde in 2005 een gedurfde Titus-bewerking, *Schändung*. Gemotiveerd door diens tekst nam ook Mieja Hollevoet het stuk onder handen.

DE MAKERS WILLEN HET MET KINDEREN HEBBEN OVER GEWELD

Het resultaat: een totaalervaring. Knappe tekst, goede acteursregie, efficiënt klankgebruik (die zoemende vliegen!) en een vormgeving om u tegen te zeggen. De zes acteurs baggeren met lieslaarzen of op hoge hakken door een dikke strook zand en modder. Ze wentelen zich erin, ravotten erin, worden erin verkracht.

Twee kampen tekenen zich af, verzameld rond de tafels links en rechts. Links: de Gootse koningin Tamora, haar zwarte raadgever en haar geile zoon Chiron. Rechts: generaal Titus, zijn naïeve kleinzoon en Lavinia, Titus' enige dochter.

Titus heeft de Gootse koningin gevankelijk meegevoerd naar Rome. Maar de nieuwe keizer laat zijn oog vallen op dit

„smakelijke pruimpje” en trouwt met de gevangene. Vanuit de kussens van het paleis begint Tamora een wraakactie, die Titus zijn zonen, zijn dochter en een paar ledematen kost. Weerwraak is onvermijdelijk.

Paradox: het vele geweld in het stuk wordt uitermate omfloerst op scène gebracht, en het is de humor die pijn doet. Twee voorbeelden: de kamerbrede glimlach van Titus' kleinzoon, die in de openingsmonoloog trots opsomt hoe zijn vele nonkels aan hun gruwelijke eind kwamen, en de groteske Tamora, met als verbijsterend hoogtepunt haar bevalling.

Zwijnen! Titus Andronicus laat kinderen zien dat ouders niet alleen kinderen krijgen omwille van de kinderen, maar ook om minder propere redenen. Een kind is een instrument in dit stuk, een bom die de ouders op afstand kunnen doen ontploffen. De enige daad van ouderlijke liefde die Titus in het hele stuk stelt, is het doden van zijn dochter — als u deze sublieme voorstelling bijwoont, snapt u waarom.

Deze voorstelling is een belevenis. Modder verandert in tranen, eettafels worden likbaaren, moeders worden moordmachines. Dubieuze uitdrukkingen (Kaiser, skild en vriend, eigen volk...) kruiden de al bijzonder gepeperde tekst.

Hier is een theatermaakster aan het werk die met kinderen in dialoog wil treden over het geweld dat zij alle dagen ondergaan op hun Playstation. Die haar publiek ernstig neemt. En die met deze draaikolk van slechtheid, met bewonderenswaardige timing, een lach uit het publiek weet te persen. De knipogen naar *Romeo en Julia* en *Othello* krijgt u er gratis bij. Zien!

► Bronks speelt „Zwijnen! Titus Andronicus” (+10). Gezien op 18/3 in Brussel. Op 24/3 CC Mechelen, 25/3 CC Casino (Koksijde), 30/3 CCB (Berchem). Tournee tot eind april. Inlichtingen: 02-21.999.21. ► www.bronks.be

Interview. JOHN MALPEDE OVER THEATER MET MINDERHEDEN

‘Wettelijkheid is een erg veranderlijk gegeven’

De Amerikaanse regisseur John Malpede maakt al twintig jaar theater in de daklozenbuurt van Los Angeles. En nu in Gent.

Van onze redacteur Geert Sels

GENT. Bij ons is socio-artistische kunst een recent verschijnsel. In Amerika doet John Malpede (61) al sinds 1984 aan *community art*. Zijn werkplek is Skid Row, „twintig wijken-blokken in een vierkant, twintigduizend inwoners onder wie veel daklozen, de plek waar mensen terechtkomen als ze het echt niet meer weten”.

Malpede werkte in een veilige kunstcocon in East Village, New York, toen hij besloot een voorstelling te maken over de Olympische Spelen in Los Angeles. „Eind jaren zeventig dachten we dat we experimenteel theater maakten”, zegt hij. „Tot iemand uit een kunstschool zei dat we aan performance art deden. We zaten op het kruispunt tussen theater en visuele kunst. Nog later heb ik een reeks monologen gedaan. Weet je, ik heb er geen benul van. Maar het is hilarisch dat je hetzelfde doet, en naargelang de context toch een ander etiket opgeplakt krijgt.”

Intimidatie

In Los Angeles zag hij hoe de politie te paard de daklozen intimideerde. De inwoners van Skid Row hoorden kennelijk niet bij het imago dat de stad graag wou uitdragen. Hij maakte *Olympic update* in New York en keerde een jaar later al terug naar de *west coast*. Voorgoed.

„Eerst werkte ik er voor advocaten. Ik hing rond in een van de negentien Welfare Offices en verzamelde getuigenissen van de daklozen, om te zien of de welzijnsverplichtingen die de staat volgens de grondwet had, werden nageleefd. Als iemand zich aandiende en er werd hem diezelfde dag nog onderdak beloofd, dan controleerde ik of dat ook gebeurde. Daar waren behoorlijke belangen mee gemoeid. Het ging niet over één persoon die recht had op 200 dollar per maand, maar over 30.000 mensen. Het ging dus over veel geld. Als je zo'n case won, had je aardig wat impact.”

Snel wendde hij zijn vaardigheden als theatermaker aan om „gemeenschapsbevorderend” te werken. De Los Angeles Poverty Department (LAPD) was geboren. Elke plek voor een performance was goed: rechtswinkels, dagcentra, drugsteuizen, opvangplekken. Eén keer zelfs een telefooncel. Uit een rondvraag bleek dat het gros van de daklozen meer dan een jaar geen contact had ge-

John Malpede. © Herman Ricour

had met zijn familie. In *Call home* mocht iedereen de cel benutten om het telefoontje van zijn dromen te plegen.

In het Los Angeles van de jaren '90 liep ene Peter Sellars rond, nu wereldburger en internationaal theatermaker. Toen kreeg hij de leiding over het plaatselijke theaterfestival. Malpede: „Peter heeft het imago doorbroken. In plaats van topnamen uit de avant-garde, nodigde hij op het festival oosterse sjamanen en Thaise poppenspelers uit. Ook ons heeft hij toen een platform gegeven.”

Die exposure leidde ertoe dat de uitnodigingen bij LAPD binnenstroomden. Met vragen uit Chicago, Philadelphia, Miami, San Francisco en Houston groeide het project *LAPD inspects America* gestaag. Rond die tijd kwam de groep ook Amsterdam aan een onderzoek onderwerpen. „We teerden op onze street credibi-

IN LOS ANGELES ZIJN HELE GEMEENSCHAPPEN DOOR DRUGS VERWOEST

lity. We zochten contact met individuen in een gemeenschap, met agentschappen en sociale voorzieningen. Het was een stevig werkproces. Het liep tegen de zomer aan en onze jongens vonden het te warm om in een hotel te slapen.”

LAPD inspects Amsterdam deed vijftien jaar geleden ook het Nieuwpoorttheater in Gent aan. Sindsdien is de groep meer met tekst gaan werken. Malpede passeerde in 2003 nog in de KVS, toen hij de hoofdrol speelde in de Peter Sellars-productie *For an end to the judgment of God*.

De voorbije jaren wisselde de groep plaatselijke projecten in

Skid Row af met groter werk. In Kentucky deden ze *RFK*. „Kentucky is een koolmijnstreek, met een traditionele, arme bevolking. De regio is kortstondig ontdekt geweest, maar toen steenkool niet meer interessant was, meteen verwaarloosd. We zijn op zoek gegaan naar wat zich daar heeft afgespeeld. Zo kwamen we bij de anti-armoedetour die Robert Kennedy er in 1968 deed.”

Getuigenissen

Voor *Agents & assets*, nog altijd op het programma, plozen ze de rechtszittingen uit over de betrokkenheid van de CIA bij acties om met drugsgeld de contra's in Nicaragua te ondersteunen. „De helft van de cast bestond uit mensen die uit een drugprogramma kwamen. In Los Angeles zijn hele gemeenschappen door drugs verwoest. Die mensen hebben dus ervaring met dat onderwerp. Ze proberen om zich als burger op te stellen tegenover de overheid. Een overheid vereist dat er een instantie is die toezicht houdt. Als dat niet zo is, heb je geen verhaal als er schandalen uitbreken. Daarom zijn getuigenissen zo belangrijk in ons werk. En daarom houden we na de voorstelling ook panels waarin betrokkenen zitten.”

Malpede heeft vier leden van LAPD meegebracht naar Gent. In een gebouw dat vroeger van de belastingen was, werken ze met een uitgebreide groep van professionelen en niet-professionelen. Ze hebben het onder andere over het sprekende gemak waarmee de overheid onze veiligheid inroept om de *war on terror* te kunnen voeren. Hun voorstelling *Legal/Illegal* zit op de grens tussen wat in de wetteksten staat en hoe het wordt toegepast.

„We gebruiken onder andere een memorandum waarin het Europees gerechtshof zich uitsprekt over de vraag of de Britten in Noord-Ierland ooit hebben gefolterd. Daarin wordt de definitie van 'folteren' heel eng gemaakt. Het zegt iets over de dynamiek van onze rechtspraak is met de geest van de wet. We voelen ons vaak veilig onder ons deken van wettelijkheid, maar blijkbaar is het een erg veranderlijk gegeven.”

► *Nieuwpoorttheater en Los Angeles Poverty Department spelen „Legal/Illegal”*. Van 21 tot 24/3 en van 28 tot 31/3 (20 uur) in het voormalig belastinggebouw, Poel 14, Gent. Inlichtingen 09-223.00.00 ► www.nieuwpoorttheater.org

MAG EEN VLAAMSE TONEELVERENIGING JA EEN ENGELSE AFFICHE MAKEN?

Steunpunt Taalwetwijzer. Welke taal wanneer?

Voor een antwoord op uw vragen of voor een gratis brochure, surf naar www.taalwetwijzer.be of bel:

Vlaamse overheid

1700
EEN VRAAGJE? BEL GRATIS
ELKE WERKDAG VAN 9 TOT 19 UUR